

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension.

Genom en den 25 februari 1944 dagtecknad proposition, nr 134, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension, vilken gäller till och med den 30 juni 1944, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945.

Såsom ett led i den allmänna ekonomiska politiken med syfte att förhindra en prisutveckling av inflatorisk karaktär genomfördes vid 1943 års riksdag (proposition nr 320; andra lagutskottets utlåtande nr 63) en lagstiftning angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension. De i ämnet gällande bestämmelserna, vilka innefattas i en den 30 juni 1943 (nr 420) utfärdad lag, innehålla i huvudsak följande.

I 1 § första stycket nämnda lag föreskrives, att Konungen vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger, när riksdagen ej är samlad, förordna att vad i 2—5 §§ stadgas skall äga tillämpning; dock må förordnande, som nu sagts, ej meddelas med mindre Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall sammanträda inom trettio dagar. Enligt 1 § andra stycket äger Konungen, där under tid, då riksdagen är samlad, sådana förhållanden prövas vara för handen, som i första stycket sägs, med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses. I 2 § stadgas, att där för viss grupp av arbetstagare eller pensionstagare dyrtidstillägg å lön eller pension utgår

eller enligt reglemente eller eljest skall utgå efter väsentligt förmånligare grunder än de, som i allmänhet gälla för arbetstagare inom riket, statens lönekontrollnämnd må meddela förbud mot att dyrtidstillägget för nämnda grupp utan nämndens tillstånd höjes utöver det tillägg, som utgick vid tiden för förbudets meddelande. Vidare stadgas i 3 §, att om arbetsgivare träffat överenskommelse med flertalet av en grupp arbetstagare eller pensionstagare om nedsättning eller begränsning av eljest utgående dyrtidstillägg, lönekontrollnämnden må föreskriva, att dyrtidstillägget skall utgå enligt de i överenskommelsen angivna grunderna jämväl såvitt angår sådan arbetstagare eller pensionstagare inom gruppen, som icke biträtt överenskommelsen. Enligt 4 § skall med dyrtidstillägg å lön eller pension likställas varje annat tillägg, som måste antagas avse att anpassa lönen eller pensionen efter ökningen i de allmänna levnadskostnaderna, ändå att tillägget givits annan be-teckning. Enligt 5 § är arbetsgivare skyldig att på anfordran lämna vissa uppgifter till lönekontrollnämnden ävensom förete handelsböcker och affärshandlingar för nämnden. Över lönekontrollnämndens beslut må, enligt 12 §, klagan föras hos Kungl. Maj:t. Slutligen stadgas, att lagen, som trädde i kraft den 1 juli 1943, gäller till och den 30 juni 1944, samt att förordnande enligt 1 § ej skall gälla längre än lagen äger giltighet.

Genom kungörelse den 30 juni 1943 (nr 421) har Kungl. Maj:t, efter inhämtande av riksdagens samtycke, förordnat, att vad i 2—5 §§ förenämnda lag stadgas skall äga tillämpning från och med den 1 juli 1943 tills vidare. Förordnandet är alltjämt gällande.

Slutligen må omnämnas, att Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 (nr 623) fastställt instruktion för statens lönekontrollnämnd.

Lagen angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension har hittills tillämpats endast i två särskilda fall. I båda fallen har fråga varit om tillämpning av 3 § i lagen. Sålunda har lönekontrollnämnden genom beslut den 24 juli 1943 beträffande 18 hos Stockholms stad anställda arbetstagare, vilka icke biträtt träffade överenskommelser om begränsning av dyrtidstillägg, föreskrivit, att dyrtidstillägg enligt de grunder, som gällde enligt särskilda överenskommelser mellan Stockholms stad, å ena, samt Stockholms stads tjänstemäns samorganisation med flera, å andra sidan, skulle från och med den 1 augusti 1943 utgå jämväl åt nämnda 18 arbetstagare, vilka icke biträtt överenskommelserna. Vidare har lönekontrollnämnden genom beslut den 22 december 1943 rörande 40 polismän i Uppsala stad, vilka icke biträtt träffad överenskommelse om begränsning av dyrtidstillägg, meddelat vissa föreskrifter med stöd av 3 § i lagen.

Lönekontrollnämndens beslut den 24 juli 1943 har överklagats hos Kungl. Maj:t av två utav de 18 arbetstagare, som berördes av beslutet. Genom särskilda beslut den 27 augusti och den 19 november 1943 har Kungl. Maj:t lämnat de sålunda anförda besvärerna utan avseende. Jämväl mot beslutet den 22 december 1943 har talan fullföljts. Detta ärende är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Föredragande departementschefen, statsrådet Wigforss, har i propositionen anfört:

»De skäl, som föranledde ifrågavarande lagstiftning, göra sig alltjämt gällande. Såvitt nu kan bedömas, torde därför en dylik lagstiftning vara erforderlig jämväl för tiden efter den 30 juni 1944. Med hänsyn härtill och då någon omarbetning av 1943 års lag icke från något håll påkallats, tillstyrker jag, att nämnda lag erhåller fortsatt giltighet för tiden från och med den 1 juli 1944 till och med den 30 juni 1945.»

Lagrådet har lämnat lagförslaget utan erinran.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,

Utskottet.

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 16 mars 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Mannerskantz, Roos, Hage, Carl Eric Ericsson, Hallagård, Söderkvist och Näsström;

från andra kammaren: fröken Hesselgren, herr Olovson i Västerås, fröken Andersson, fru Nordgren, herrar Cruse, Holm, Wallén och Jansson i Hällefors.
